

Vyjádření školitele Pavly Tomanové k průběhu studia a k disertační práci

“Původ architektonických tradic předrománských kostelů s centrálním půdorysem v Čechách. Příkladová studie: rotunda sv. Petra a Pavla na Budči.”

předkládané v roce 2021 na Ústavu pro archeologii

I. Hodnocení celého doktorského studia

Školitelkou Pavly Tomanové jsem se stala až v roce 2020, nesledovala jsem ji tedy po celou dobu plnění studijních povinností. Přesto mohu konstatovat, že se zúčastnila několika zahraničních pobytů a s tématy vážícími se k jejímu doktorskému projektu vyjížděla na mezinárodní setkání, především na každoroční konference European Association of Archaeologists

Její publikační činnost lze rozdělit do dvou skupin. V té první se věnuje tématům, která vycházejí z doktorské práce, jako je například příspěvek „*Architectonic traditions of Pre-Romanesque centrally-planned churches in Bohemia*“, přednesený a publikovaný v rámci mezinárodní konference v Polsku, která se věnovala počátkům středoevropské architektury. Druhá skupina publikací se váže k projektům, kterých se Pavla Tomanová účastnila během svého působení v ARÚ, především na pracovišti Pražský hrad. Zde ukázala jak schopnost pracovat ve větším kolektivu, tak samostatně zpracovávat dílčí témata. Vedle toho prokázala, že je schopna samostatně a zodpovědně vést větší terénní akce.

II. Celkové zhodnocení disertační práce

Pavla Tomanová si ve své doktorské práci vydala nesnadnou cestou. Rozhodla se vrátit se k otázce předrománské architektury na našem území, především staveb s centrálním půdorysem, a pokusit se je zařadit do evropského kontextu. Pro případovou studii si vybrala ikonickou stavbu rotundy sv. Petra a Pavla na Budči.

Pro splnění prvního úkolu – tedy zařazení českých centrál do širšího evropského kontextu – sestavila katalog staveb z oblastí, které jsou považovány za podstatné pro vznik a vývoj české architektury – tedy Itálie, části dnešního Chorvatska a Východofranské říše. Dále zařadila centrály středoevropské. Katalog je řazen podle historických diecézí. Hesla mají jednotnou strukturu. Krom jiného je zde reflektována funce staveb a jejich sídelní kontext, což je pro další práci zásadní. Analýza katalogu je pro autorku vodítkem, jak posuzovat centrály na českém území i jak přistoupit konkrétně k Budči.

V druhé části práce se autorka věnuje zázemí budečské rotundy. Uvědomuje si, že téma Budče je citlivé, souvisí od 19. století s tvorbou české kulturní identity. Sleduje historii výzkumu a interpretací v dobovém kontextu a uvědomuje si limity starších terénních kampaní. V poslední kapitole se pak věnuje rotundě a snaží se revidovat dosavadní poznatky. Dospívá tak k potřebě revidovat i polohu kostela Panny Marie, pohřebiště další prvků, které tvoří současnou představu o struktuře budečského raně středověkého osídlení.

Celkově je na práci znát postupný osobnostní vývoj autorky. Je patrné, že první části, především katalog evropských centrál a jeho vyhodnocení je zpracován s určitou nejistotou a ne zcela důsledně. Přesto ale přinesl důležité poznatky pro další úvahy týkající se rotundy na Budči. Otevřel otázku nejen provenience stavebního typu, ale hlavně funkce a její priority na lokalitě. Do revize výzkumů a to nejen samotné rotundy, ale i jejího zázemí – včetně kostela Panny Marie – se pouští již s jistotou a přináší nové podněty.

III. Přípomínky k disertační práci [jsou-li nějaké]

Autorce je nutné v první řadě vytknout formální prohřešky (a to i na úrovni spisovného jazyka, např. malá/velká písmena), nedůslednost v tvorbě a formátování citačního aparátu a nedostatečné využití potenciálu shromážděného katalogu evropských centrál. Naopak je třeba vyzdvihnout nové uchopení budečské lokality a otevření otázek chronologie, hierarchie a funkce kostelů či existence některých sídelních jednotek.

IV. Případné dotazy k obhajobě

V textu je věnována poměrně malá kapitola výčtu raně středověkých pramenů, které Budeč zmiňují, bez snahy o jejich vyhodnocení. V kapitolách, které revidují výzkumy obou kostelů, pohřebišť a dalších prvků je otvírána otázka dosud platné chronologie. Přesto občas v textu probleskne převzetí představ o konkrétních zakladatelích (např. o Spytihněvovi I.) a to i v závěru a bez citace. Stejně tak se objevují zmínky o misionářích z Bavorska. Klade se tedy otázka, jak autorka přistupovala k písemné prameně základně a zda v tomto bodě nechybí nějaké citace?

V. Závěr

Navzdory vysloveným námitkám a výtkám práci považuji za přínosnou. Autorka otevřela téma, které je stále velmi ostře sledované a ukázala, že revize i takto známé lokality může přinést zcela nové poznatky a podněty.

Předběžně klasifikuji předloženou disertační práci jako **prospěla**.

7. 7. 2021

Mgr. Jana Maříková-Kubková, Ph.D.